

Rapport for ophold på Det danske Institut 4-30.september 2017, Mogens Pelt.

Målet med mit ophold i Athen var at undersøge, hvordan netværk fra osmannisk tid blev aktiveret efter Det osmanniske Riges nederlag i Den første Verdenskrig i den græske nationalstat. Arbejdet udgør en del af den bog, jeg er i gang med *In the Service of the Sultan and the Greek State: The Transformation of the Eastern Mediterranean from Multiethnic Empire to Nation States reflected through the life of Bodosakis-Athanasiadis*.

Som titlen nævner, er min case den osmannisk græske forretningsmand Bodosakis-Athanasiadis. Han var født i Bor i Kappadokien på den anatolske højslette, men byggede sin tidlige karrierer op i havnebyen Mersin i Kilikien. Under den første verdenskrig blev han hovedleverandør til de osmanniske styrker i Mellemøsten og en vigtig forsyner til de store anlægsarbejder, som opstod omkring konstruktionen af Berlin-Baghdad Jernbanen i Kilikien. På den måde indgik han i netværk, som knyttede ham til tysk industri og finansverden samt til magtfulde mænd i Det nære Østen. Efter Tysklands og Det osmanniske Riges nederlag i krigen bosatte han sig i Istanbul mellem 1918 og 1923, hvor han formåede at konvertere disse netværk til 'gangbar valuta' under den nye verdensorden, som var domineret af Vestmagternes interesser og værdier. Han etablerede kontakter til fransk erhvervsliv og til ledende græske politikere og militærfolk, mens han samtidigt holdt sine forbindelser til Tyskland i live.

Efter sin ankomst til Grækenland i december 1923 formåede han i det efterfølgende halvandet årti at etablere sig som landets førende industrialist og som en af periodens store internationale våbenhandlere. På den måde spillede han også en central rolle i landets oprustning, som bidrog til at afvise Italiens angreb på Grækenland i vinteren 1940/41. Hovedparten af hans industri byggede på tysk know-how og maskinel dvs. på hans netværk fra osmannisk tid. Det samme gjaldt for hans handelsforbindelser. Bodosakis' virksomhed i Grækenland repræsenterer på den måde en syntese mellem osmannisk erfaring og forretningsbetingelser i hans nye hjemland. I slutningen af 1930'erne kontrollerede han omkring halvdel af landets industri.

Jeg brugte hovedparten af min tid på arbejde i Ethniki Trapeza Ellados arkiver. Der er tale om landets vigtigste finansinstitution. Banken var deltager i en række af de virksomheder, som Bodosakis etablerede. Jeg fokuserede især på bankens dossiers vedrørende finansiering af Bodosakis' aktiviteter i Istanbul og Kilikien efter Det osmanniske Riges nederlag, af hans tidlige virksomhed i Grækenland samt kampen mellem Bodosakis på den ene side og Ethniki Trapeza og staten på den anden om kontrollen af hans virksomhed LIPTOL – forgængeren for det nuværende statslige elselskab, DEI. Desuden arbejde jeg i Metaxas-arkivet i De græske Nationalarkiver. Her findes papireren fra Ioannis Metaxas, landets diktator mellem 1936-1941 og hovedmanden bag det oprustningsprogram, som Bodosakis industriforetagender var en del af. Endelig besøgte jeg Soursok arkivet i Beirut, som tilhører en magtfuld ortodoks familie med stor indflydelse i hele den region, der strækker sig fra Kilikien i nord til det nuværende Syrien, Libanon og Israel/Palæstina i syd - et centralt område for Bodosakis handelsaktiviteter både under og efter første verdenskrig.

Endeligt benyttede jeg lejligheden til at mødes med en række af mine græske kollegaer.